TETRA PAK

»Jag har aldrig sett en så förnämlig tillämpning av en matematisk idé» lär en av 1900-talets främsta fysiker, nobelpristagaren Niels Bohr, ha sagt om den tetraederformade mjölkförpackningen. Just den här förpackningen som uppfanns 1944 lade grunden till ett av världens mest framgångsrika förpackningsföretag – Tetra Pak som både är ett företagsnamn och ett varumärke som är mest känt för sina kartongförpackningar. År 2010 sålde Tetra Pak 158 miljarder förpackningar globalt.

Tetraedern, eller Tetra Classic som den kom att kallas, är en uppfinning som har förändrat sättet att hantera livsmedel. Mat och dryck som säljs i lösvikt tar mer plats, och hanteringen blir mindre hygienisk.

Tetra Paks andra stora innovation som kom på 1960-talet var aseptiska pappersförpackningar som tillverkades på löpande band och behandlades med väteperoxid. I en aseptisk förpackning håller mjölk och andra livsmedel längre utan att behöva förvaras i kylen, vilket är viktigt vid långa transporter, eller i varmare länder med sämre tillgång på kyltransporter och kylskåp.

WALLENBERGS SNILLEBLIXT

Engångsförpackningar för mjölk såldes i USA i början av 1900-talet, så en pappersförpackning i sig var inte någon ny idé. Det innovativa med tetraedern var formen, samt att den kunde vikas ur ett enda pappersstycke. Det var en praktisk, enkel och billig produkt. Dess historia är inte okontroversiell. I februari 1944 ville Ruben Rausing, en av grundarna till företaget Åkerlund & Rausing, få fram nya idéer. En ny sorts pappersförpackning skulle uppfinnas, punkt. Företagets laboratoriechef Stig Sunner var inkallad i försvaret och den unge laboratorieassistenten Erik Wallenberg fick klara uppdraget ensam. Han hade då varit anställd i ett halvår och var ovan vid egna projekt. Ändå var det hans lösning som gjorde Rausing till en av världens rikaste män. Erik Wallenberg fick idén när han satt hemma en kväll och var förkyld och febrig – man skulle vika en papperscylinder i båda ändar, med vikningarna vinkelrätt mot varandra. Då fick man fram en tetraeder, en kropp med fyra hörn och som består av fyra triangulära ytor. Tetraeder är också en form som förekommer naturligt, många kristaller är tetraederformade, och är en av de platonska kropparna, så geometriskt är den något av en kändis.

Ruben Rausing blev imponerad av Erik Wallenbergs idé och lämnade in en patentansökan efter bara några veckor, i slutet av mars 1944. Det tog dock många år innan man hittade ett effektivt sätt att tillverka förpackningarna på; en lång tub med mjölk fylldes som sedan formades och klipptes av till tetraederformade förpackningar.

Rausing startade så småningom Tetra Pak och den tetraederformade förpackningen blev en världssuccé. Det tog många år innan Erik Wallenberg fick ett erkännande som uppfinnare och för sin roll i utvecklingen av tetraedern. Först 1991 fick han Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademiens Stora guldmedalj.

Den tetraederformade mjölkförpackningen, uppfanns av Erik Wallenberg 1944. Här Tetra Classic för Mjölkcentralens (Arlas) V-mjölk, från 1963. »Tetran» kom att bli världens populäraste pappersförpackning.

